

جغرافیای گردشگری لرستان

سیرزمین مفرغ، بلوط و

آبشارهای ایران

دکتر محسن گلپایگانی

سوشناسی

: گلیایگانی، محسن، ۱۳۴۲۔

عنوان و نام پدیدآور : جغرافیای گردشگری لرستان: سرزمین مفرغ، بلوط و آبشارهای ایران / محسن گلیایگانی.

مشخصات نشر

: تهران: ایرانیکا، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری

: ۲۰۹ ص.؛ مصور (بخش رنگ).

شاہک

978-600-7515-05-1 :

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع

: گم دشگری -- ایران -- لرستان

موضوع

Tourism -- Iran -- Lorestan :

موضوع

لہوستان -- جغرافیہ

موضوع

Lorestan (Iran: Province) -- Geography:

موضوع

اساتذہ کرام : مولانا محمد جعفر افشاری تاریخہ

موضوع

Lorestan (Iran) ... Historical Geography :

موضوع

لرستان - مبارقا

موضوع

Lorestan (Iran: Province) - Antiquities :

رده‌بندی کنگره

۱۳۹۵ گ ۴۳۰۲۰۲۰۱ SR I

رده‌بندی دیوپی

910/02 :

شماره کتابشناسی ملی

FOI#TV9 :

انتشارات ایوانیکا

جغرافیای گردشگری لرستان: سرزمین مفرغ، بلوط و آبشارهای ایران

محسن گلیایگانی

ویراستار: زهرا دامپار

صفحہ آرا: آزادہ گلشنی

چاپ و صحافی: نور جہان

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰۰

بها: ۲۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار ۱۳

مقدمه ۱۵

فصل اول: کلیات

۱- ویژگی‌های عمومی و وضعیت جغرافیایی ۲۵

۲- جغرافیای تاریخی لرستان ۲۸

۳- ویژگی‌های فرهنگی استان لرستان ۳۳

۴- تقسیمات سیاسی و اداری استان لرستان ۳۷

شهرستان ازنا ۳۷

شهرستان الیگودرز ۳۸

شهرستان بروجرд ۴۰

شهرستان پل دختر ۴۲

شهرستان خرم‌آباد ۴۳

شهرستان دورود ۴۵

شهرستان دوره ۴۶

شهرستان دلفان ۴۷

شهرستان رومشکان ۴۹

شهرستان سلسله ۵۰

شهرستان کوهدشت ۵۱

فصل ۲: توان‌های جغرافیای لرستان (طبیعی، انسانی و اقتصادی)

۵۵	جغرافیای طبیعی لرستان
۵۵	۱- ویژگی‌های آب‌وهوایی
۵۷	۲- توپوگرافی و زمین‌شناسی
۵۷	کوه‌های لرستان
۵۹	دشت‌های لرستان
۶۰	زمین‌شناسی لرستان
۶۲	زلزله‌خیزی
۶۴	۱- منابع آب
۶۵	آب‌های سطحی
۶۶	آب‌های زیرزمینی
۶۶	چشمه‌ها و سب‌های استان لرستان
۶۷	دریاچه‌ها و تالاب‌های استان لرستان
۶۷	آبشارهای استان لرستان
۶۷	۴- پوشش گیاهی و حیات جانوری
۷۰	مناطق تحت مدیریت حفاظت محیط زیست
۷۲	جغرافیای انسانی و اقتصادی
۷۲	۱- ویژگی‌های جمعیتی
۷۲	۲- وضعیت سواد و آموزش
۷۳	۳- سیمای فرهنگی و اجتماعی
۷۴	اخلاق عمومی و عادات مردم لرستان
۷۴	آیین‌ها، آداب و رسوم
۷۶	پوشش مردم لرستان
۷۹	موسیقی و رقص بومی
۸۱	ازدواج و طلاق
۸۲	سوگواری

۴- ویژگی‌های اقتصادی و معیشتی استان لرستان	۸۴
کشاورزی	۸۴
دامداری	۸۴
صنایع	۸۵
معادن	۸۶
صنایع دستی	۸۶

فصل سوم: توان‌های صنعت گردشگری استان لرستان

۱- صنعت گردشگری	۹۱
تعاریف گردشگری	۹۲
انواع گردشگری	۹۳
۲- بررسی وضعیت صنعت گردشگری استان لرستان	۹۹
بررسی ایام مناسب و آسایش گردشگری	۱۰۰
وضعیت بهداشت و درمان	۱۰۰
وضعیت امکانات اقامتی و خدمات پذیرایی	۱۰۱
خدمات مالی - بانکی	۱۰۵
وضعیت امنیت و خدمات انتظامی	۱۰۵
وضعیت حمل و نقل و شبکه‌های ارتباطی	۱۰۶
مشارکت جامعه محلی در فعالیتهای گردشگری	۱۰۷
گردشگری شهری لرستان	۱۰۹
۳- گردشگری و توسعه پایدار لرستان	۱۱۳

فصل چهارم: جاذبه‌های گردشگری و سیاست‌های راهبردی توسعه بخش

گردشگری لرستان

۱- جاذبه‌های گردشگری لرستان	۱۱۹
الف - جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی	۱۲۰

۱۲۰	غارهای تاریخی استان
۱۲۳	مساجد، بقاع متبرکه و مکان‌های مذهبی
۱۲۶	گورستان‌ها
۱۲۷	قلعه‌ها و برج‌های تاریخی
۱۲۸	کاروانسراها
۱۲۹	بازارها و حمام‌های تاریخی
۱۳۰	سنگ‌نوشته‌ها و نقش‌های تاریخی
۱۳۰	په‌ها و محوطه‌های تاریخی
۱۳۲	پن‌های تاریخی
۱۳۴	سایر آثار تاریخی
۱۳۵	کوچ‌نشینی
۱۳۵	صنایع دستی
۱۳۸	سرگرمی‌ها و بازی‌های محلی
۱۳۸	غذاهای محلی و میهمان‌پذیری مردم محلی
۱۴۱	موزه‌های استان لرستان
۱۴۲	جشنواره‌های فرهنگی و مناسبت‌های آیینی
۱۴۲	ب: جاذبه‌های طبیعی
۱۴۲	چشمه‌ها و سراب‌ها
۱۴۳	دریاچه‌ها و تالاب‌ها
۱۴۵	آبشارهای لرستان
۱۴۸	رودخانه‌های پرآب با کناره‌های زیبا و سرسبز
۱۵۰	مناطق جنگلی و بیشه‌ها
۱۵۰	کوهستان‌های مرتفع، یخچال‌ها و تونل‌های برفی
۱۵۲	اشکال ژئوتوریسم
	گونه‌های نادر گیاهی و جانوری و مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط
۱۵۴	زیست

- مناطق نمونه گردشگری ۱۵۵
- روستاهای هدف گردشگری ۱۵۶
- ۲- برنامه‌ریزی و سیاست‌های توسعه گردشگری استان لرستان ۱۵۶
- الف - تعیین اهداف توسعه گردشگری لرستان ۱۵۸
- تدوین اهداف ملی و منطقه‌ای توسعه‌ای گردشگری ۱۵۸
- اهداف محیطی و زیست‌محیطی ۱۵۹
- اهداف کالبدی - فضایی و زیرساختی ۱۶۰
- اهداف فرهنگی و اجتماعی ۱۶۱
- اهداف اقتصادی ۱۶۲
- اهداف گردشگری ۱۶۳
- ب- سیاست‌های راهبردی توسعه بخش گردشگری لرستان ۱۶۳
- سیاست‌های راهبردی توسعه محیطی و زیست‌محیطی ۱۶۳
- سیاست‌های راهبردی توسعه اجتماعی و فرهنگی ۱۶۴
- سیاست‌های راهبردی توسعه اقتصادی گردشگری ۱۶۵
- سیاست‌های راهبردی توسعه بخش گردشگری ۱۶۶
- سیاست‌های توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز گردشگری ۱۶۸
- سیاست‌های تنوع‌بخشی به گردشگران ۱۶۹
- سیاست‌های جذب گردشگر و بازاریابی ۱۶۹
- سیاست‌های توسعه تسهیلات و خدمات گردشگری ۱۷۰
- سیاست‌های تأمین و سازمان‌دهی نیروی انسانی ۱۷۱

تصاویر

منابع

پیش‌گفتار

شناخت مزیت‌های نسبی و یکپارچه‌سازی اهداف، در سطوح مختلف برنامه‌ریزی‌های توسعه پایدار اهمیت بسیاری دارند. هر منطقه جغرافیایی برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار، دارای قابلیت‌های بالقوه و محدودیت‌های متنوعی است که نباید از چشم برنامه‌ریزان و در فرایند تصمیم‌گیری پنهان بماند و یا مورد توجه واقع نشود. بهترین برنامه‌های عملیاتی فرایند توسعه اقتصادی، تنها با تأکید بر بخش اقتصادی که دارای مزیت‌های نسبی در منطقه باشد، امکان‌پذیر خواهد بود. بررسی توان‌ها و قابلیت‌های اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی و اقلیمی مناطق مختلف یک کشور، به‌منظور استقرار فعالیت‌ها در آنها، ازجمله موارد بسیار مهم در امر برنامه‌ریزی منطقه‌ای به شمار می‌رود، که توجه به آن در امر توسعه عمرانی مناطق لازم‌الاجرا است. امروزه برنامه‌ریزی توسعه صنعت گردشگری که از تحرک بالایی در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و محیطی مناطق جغرافیایی برخوردار است، به یکی از مهم‌ترین شاخه‌های اصلی برنامه‌ریزان و متولیان توسعه پایدار منطقه‌ای تبدیل شده است. یکی از مزیت‌های نسبی و پتانسیل‌های ویژه استان لرستان در دستیابی به اهداف توسعه پایدار، جاذبه‌های گردشگری است که می‌تواند این استان را به یکی از مهم‌ترین قطب‌های گردشگری کشور تبدیل نماید. استان لرستان از قابلیت‌ها و توانمندی‌های بسیاری در زمینه توسعه صنعت گردشگری برخوردار بوده و در سال‌های اخیر روند روبه‌رشدی را طی نموده است. درجه تأثیرگذاری یک فعالیت اقتصادی به‌ویژه گردشگری بر جامعه مورد نظر به عناصر و عوامل متعددی وابسته است. یکی از عوامل اساسی دستیابی به توسعه پایدار سیستم مدیریت کارآمد و به‌کارگیری خط‌مشی‌ها و سیاست‌های راهبردی در هدایت فعالیت‌های گردشگری است. در این خصوص راهبرد اصلی طرح در کوتاه‌مدت و

میان مدت تمرکز بر صنعت گردشگری و توسعه بنگاه‌های خدماتی مرتبط با این صنعت است که با کمترین سرمایه‌گذاری و در کوتاه‌ترین زمان می‌تواند، بیشترین اشتغال و ثروت را برای مردم لرستان به ارمغان آورد. در این اثر نگارنده سعی نموده، ضمن تحلیل وضعیت موجود استان از نظر بررسی و شناخت داشته‌ها و نداشته‌ها (توانمندی‌ها و کمبودها) در صنعت گردشگری، جاذبه‌های گردشگری استان را به‌عنوان یک مقصد و قطب گردشگری در کشور به گردشگران و سرمایه‌گذاران گردشگری معرفی نماید و در پایان با یک بر صنعت گردشگری جهت دستیابی به اهداف توسعه پایدار گردشگری استان لرستان راهکارهای پیشنهادی را ارائه کند.

این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است، فصل اول با نگاهی گذرا به سیمای عمومی استان لرستان شامل موقعیت جغرافیایی، جغرافیای تاریخی، ویژگی‌های فرهنگی و تقسیمات اداری و سیاسی استان لرستان است. فصل دوم به جغرافیای طبیعی، جغرافیای انسانی و جغرافیای اقتصادی و اشکال معیشت مردم این استان می‌پردازد. فصل سوم به شناخت صنعت گردشگری، بررسی وضعیت صنعت گردشگری استان و زیرساخت‌های گردشگری، از جمله ارتقای سطح کمی و کیفی نظام حمل و نقل و دسترسی، توسعه و تجهیز زیرساخت‌ها، توسعه تأسیسات اقامتگاهی، پذیرایی و تفریحگاه‌ها، امکانات بهداشتی و درمانی، امنیت و خدمات انتظامی و مدیریت و نیروی انسانی بخش گردشگری و گردشگری شهری در استان لرستان پرداخته و در فصل چهارم ضمن معرفی جاذبه‌های گردشگری استان به گردشگرانی که قصد بازدید از این استان را دارند، به منظور اطلاع مدیران، تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیرندگان، برنامه‌گذاران و فعالان صنعت گردشگری در این استان، اهداف و راهبردهای توسعه این صنعت را مورد اشاره قرار داده است. نگارنده از همه عزیزانی که به هر شکل با همکاری ارزنده و صمیمانه خود، به‌ویژه همسر مهربانم سهمی در انتشار این کتاب داشته‌اند، تشکر می‌نماید، از اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان نیز به دلیل حمایت و دلگرمی برای تهیه این کتاب قدردانی می‌کنم. همچنین از انتشارات ایرانیکا که با همکاری صمیمانه خود نشر این کتاب را عهده‌دار گردید، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

مقدمه

توسعه صنایع گردشگری به عنوان یک نیاز و تبدیل شدن آن به عنوان یکی از بزرگ‌ترین بخش‌های اقتصادی جهان و مهم‌ترین صنعت خدماتی دنیا و تخصصی شدن آن این فرصت را فراهم کرده است. تا حدود زیادی، تصدی به منظور بهره جستن از منافع حاصل از گردشگری امیدوار باشد. امروزه توسعه این صنعت، مورد توجه طیف وسیعی از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان و مدیران اجرایی کشورهای مختلف قرار گرفته است. این صنعت از نظر اقتصادی به‌ویژه کارآفرینی و اشتغال‌زایی با هیچ صنعتی قابل مقایسه نیست. به همین علت این صنعت در توسعه اقتصادی و بهره‌برداری از حل معضلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ناشی از بیکاری به یکی از اساسی‌ترین اس‌راژها و برنامه‌های توسعه‌گرایانه این صنعت جوامع در سطح ملی و منطقه‌ای تبدیل شده و فضای رفاهیت توسعه‌گرایانه این صنعت در سطح بین‌المللی با سرعت زیادی در حال شکل‌گیری و انجام است. بر اساس اعلام سازمان جهانی جهانگردی، این صنعت در سال ۲۰۰۷ با ایجاد ۱۶ میلیارد دلار درآمد در سطح جهان، توانسته ۱۰/۳ درصد از سهم محصول ناخالص ملی دنیا را به خود اختصاص دهد. اگرچه بحران مالی بین‌المللی در ماه‌های اخیر صنعت گردشگری جهان را تحت تأثیر خود قرار داده است، بر اساس چنین ویژگی، امروزه گسترش فضاها و گردشگری و ایجاد مراکز فراغت و تفریحی مدرن، یکی از اهداف مهم اقتصادی برنامه‌ریزان مدیریت کشورها است. در کشور ما نیز همانند بسیاری از کشورهای جهان، ابعاد گسترده صنعت گردشگری از نظر تولید، کارآفرینی، ایجاد اشتغال و تأمین درآمد به‌خوبی مورد توجه قرار گرفته است. جهت‌دهی و توسعه صنعت گردشگری یکی از منابع بسیار مهم کسب درآمد است که به عنوان یک نیاز مطرح است. این صنعت بیش از هر

صنعت دیگری، حرکت سرمایه و انتقال پول و ارز را در مقیاس محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی سبب گردیده است.

بر اساس اعلام سازمان یونسکو، ایران از نظر جاذبه‌های گردشگری تاریخی - فرهنگی یکی از ده کشور اول جهان و از نظر اکوتوریسم و تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری، یکی از پنج سرزمین نخست جهان بوده و جزء سه کشور اول دنیا از نظر تنوع صنایع دستی است. طبیعت چهار فصل ایران، وجود دریا، کویر، چشمه‌های آب گرم، حیات وحش متنوع و انحصاری، جاذبه‌های گردشگری مذهبی و تمدن هفت هزار ساله، این قابلیت را به ایران بخشیده است که در رتبه‌های بالای گردشگری جهان حرف نخست را بزند. اما متأسفانه با توجه به چنین ظرفیت‌های بالایی هنوز نتوانسته است، از کمترین امکانات موجود هم بهره کافی را در جهت رشد اقتصادی و اجتماعی و توسعه پایدار کشور ببرد. این بحالی است که تنها ۵/۰ درصد از سهم درآمد گردشگری جهان را به خود اختصاص داده و، نظر درآمد جذب گردشگر در قیاس با دیگر کشورهای جهان در رتبه نود و یک قرار دارد. در حالی که بر اساس سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، ایران باید تا سال ۲۰۲۵ پذیرای ۲۰ میلیون گردشگر باشد، تعداد گردشگران وارد شده به کشور با نرخ رشد ۲۰ درصدی از رقم یک میلیون ۸۱۶ هزار و ۹۰۰ نفر در سال ۲۰۰۶ به ۲ میلیون و ۱۷۱ هزار و ۲۹۹ نفر در سال ۲۰۰۷ افزایش یافته است. گفتنی است ایران، علی‌رغم این که جزو ۱۰ کشور برتر جهان از نظر جاذبه‌های توریستی به حساب می‌آید، اما در زمینه جذب توریست، رتبه ۱۶۶ را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که فرانسه با ورود ۷۷ میلیون گردشگر به کشورش در سال ۲۰۰۶ برترین کشور توریست‌پذیر جهان به شمار رفته است. بی‌شک پایان‌پذیر بودن ذخایر و منابع اقتصادی مانند نفت و گاز، کشورهای مختلف را بر آن داشت، تا برای کسب درآمد بیشتر، به صنایع اشتغال‌زا و پرمنفعت روی آورند. در این میان، صنعت گردشگری، سومین فعالیت اقتصادی پیشرو و در حال توسعه است که پس از صنعت نفت و خودروسازی، باعث افزایش درآمد بسیاری از کشورهای دنیا، حتی مناطقی که منابع اقتصادی چندانی ندارند، گشته است. در سال‌های اخیر سیاست‌های افزایش جذب

توریست در کشور، به مهم‌ترین دغدغه مدیران و مسئولان کشور در این زمینه تبدیل شده است. سیاست‌های مورد نظر در بخش گردشگری کشور می‌تواند، افزایش چند برابری درآمد ملی کشور در مقایسه با درآمدهای نفتی، به دنبال داشته باشد. همچنین تأثیرات شگرف گردشگری در کاهش نرخ بیکاری، افزایش سطح درآمد ملی و تأمین منابع انرژی و رونق بازار صنایع دستی و غیره تنها بخشی از مزایای ویژه پرداختن به این صنعت است.

از آنجا که هر منطقه جغرافیایی برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار، دارای قابلیت‌های بالقوه و محدودیت‌های متنوعی است که اگر در امر سیاست‌گذاری ناحیه‌ای و برنامه‌ریزی منطقه‌ای از چشم برنامه‌ریزان و در فرایند تصمیم‌گیری پنهان بماند و یا مورد توجه واقع نشود، نتایج مطلوب را به همراه خواهد داشت و دستیابی به اهداف توسعه همه‌جانبه را ناممکن می‌سازد. بهترین برنامه‌های عملیاتی فرایند توسعه اقتصادی تنها با تأکید بر بخش اقتصادی که دارای مزیت‌های نسبی در منطقه باشد، امکان‌پذیر خواهد بود. بررسی توانایی‌ها و قابلیت‌های اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی و اقلیمی مناطق مختلف یک منطقه به منظور استقرار فعالیت‌ها از جمله موارد بسیار مهم در امر برنامه‌ریزی منطقه‌ای به شمار می‌رود، که توجه به آن در امر توسعه عمرانی مناطق لازم و ضروری است.

یکی از مزیت‌های نسبی و پتانسیل‌های توسعه استان لرستان، جاذبه‌های گردشگری است که می‌تواند، این استان را به یکی از مهم‌ترین قطب‌های گردشگری کشور تبدیل نماید. استان لرستان از قابلیت‌ها و توانمندی‌های بسیاری در زمینه توسعه صنعت گردشگری برخوردار بوده و در سال‌های اخیر روند روبه‌رشدی را طی نموده است. این استان به عنوان یکی از استان‌های غربی ایران، به واسطه قرارگیری بر روی رشته‌کوه‌های زاگرس و برخورداری از ظرفیت‌های طبیعی کم‌نظیر و منحصربه‌فرد، دارای استعدادهای بالقوه فراوانی برای تبدیل شدن به یکی از مهم‌ترین قطب‌های گردشگری در ایران و منطقه خاورمیانه به ویژه اکوتوریسم، ژئوتوریسم و گردشگری زمستانی است.

موقعیت جغرافیایی بسیار ممتاز استان لرستان در غرب ایران، از نظر واقع شدن

میان استان‌های اصفهان، خوزستان، ایلام، مرکزی، چهارمحال و بختیاری و همدان، واقع شدن در مسیر شبکه‌های ارتباطی ملی و منطقه‌ای، نزدیکی به مراکز جمعیتی گردشگر فرصت کشور از جمله تهران، قم و اصفهان، از جمله عواملی است که روند روبه‌رشد گردشگری در این استان را تحت تأثیر قرار داده است. محدودیت‌های مسافرت به شمال کشور در تعطیلات که عواملی چون آلودگی‌های زیست‌محیطی، بن‌بست ترافیکی و ساعت‌ها اتلاف وقت در رفت و برگشت در جاده‌های شمال و حادثه‌خیز بودن این جاده‌ها، مسافرت به شمال کشور را با مشکل مواجه نموده است، این استان می‌تواند با توجه به عوامل فوق، بهترین جایگزین برای جذب سرریز گردشگران شمال کشور باشد. با این حال به نظر می‌رسد که با این همه پتانسیل توریستی آنچنان‌که باید و شاید در راستای رشد و توسعه میزبانی میزبانان، فرهنگی، اجتماعی و به‌ویژه اقتصادی استفاده نشده است. مهم‌ترین آثار اقتصادی از صنعت به‌ویژه سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم و درآمدهای حاصل از عرضه کالا و خدمات ناشی از سرریز شدن گردشگران داخلی و خارجی به این استان عبارتند از:

- افزایش سریع اشتغال‌زایی و کارآفرینی در بخش‌های حمل و نقل و خدمات جاده‌ای، مجتمع‌های خدماتی بین‌راهی، آژانس‌های مسافرتی و ...؛
- افزایش ظرفیت اشتغال در بخش صنایع دستی، تولیدات محلی و فروشگاه‌های سوغات و هدایا و ... و احیای صنایع دستی به‌ویژه فرش و دست‌بافته‌های محلی؛
- رونق فعالیت‌های عمرانی و توسعه زیرساخت‌های گردشگری، ظفر احداث اماکن اقامتی هتل، مهمان‌سرا، رستوران و ... و ایجاد فرصت‌های شغلی؛
- توسعه مؤسسات علمی و فرهنگی، مراکز آموزشی، کانون‌های تفریحی و انتشاراتی گردشگری؛
- توسعه اماکن پذیرایی، رستوران‌ها، مراکز و فروشگاه‌های عرضه‌کننده مواد غذایی؛
- جلوگیری از مهاجرت گسترده روستائیان به شهرها و مهاجرت نخبگان شهری به خارج از استان؛
- توسعه سرمایه‌گذاری و اشتغال در بخش‌های سلامت، اماکن تفریحی و ورزشی و

خدمات رفاهی.

درجه تأثیرگذاری یک فعالیت اقتصادی به‌ویژه گردشگری، بر جامعه مورد نظر به عناصر و عوامل متعددی وابسته است. یکی از عوامل اساسی وجود سیستم مدیریت کارآمد و به‌کارگیری خط‌مشی‌ها و سیاست‌های راهبردی در هدایت فعالیت‌هاست. در این خصوص راهبرد اصلی طرح در کوتاه‌مدت و میان‌مدت تمرکز بر صنعت گردشگری و توسعه بنگاه‌های خدشانی مرتبط با این صنعت است که با کمترین سرمایه‌گذاری و در کوتاه‌ترین زمان می‌تواند، بیشترین اشتغال و ثروت را برای منطقه به ارمغان آورد. نیروی محرک توسعه گردشگری در بیشتر مناطق و کشورها، سهم بالقوه آن در کمک به توسعه اقتصادی است. این مسئله به‌خصوص در استان لرستان حائز اهمیت است، زیرا می‌تواند به‌عنوان یک کاتالیزور مؤثر بر رشد اقتصادی و توسعه وسیع‌تر اجتماعی و اقتصادی استان مورد تأکید قرار گیرد.

اگر مقایسه‌ای بین نقاط ضعف و فرصت‌ها و محدودیت‌های استان لرستان در بخش‌های مختلف اقتصادی انجام گیرد، به‌دست می‌آید که گردشگری در این تحلیل بررسی گردد، می‌توان تأکید کرد، این استان از نظر مقایسه نقاط قوت و ضعف با بیشترین امتیاز فرصت، از موقعیت مناسبی برای رشد و توسعه گردشگری برخه دار است. در این میان، بیشترین فرصت در زمینه محیط زیست و منابع طبیعی و جمعیت، اشتغال در زمینه گردشگری است و کمترین فرصت برای برخورداری از سابقه گردشگری در این امکانات موجود گردشگری و خدمات مربوط و قابلیت‌های ایجاد کانون‌های گردشگری در منطقه و رشد گردشگری است. در این بین فرصت‌های ایجاد شده در زمینه‌های جمعیت، اشتغال و محیط طبیعی به میزان تقریباً یکسان و از امتیاز نسبتاً خوبی برخوردار است. خوشبختانه عواملی که به‌عنوان تهدید در این منطقه درجه‌بندی شده‌اند، از امتیاز بالایی برخوردار نیستند و بیشترین ضربه متعلق به تهدیدهای مدیریت ناکارآمد و غیرعلمی و محیط زیست و طبیعی است. بنابراین می‌توان با شناخت صحیح و سرمایه‌گذاری‌های مدیریت‌شده، جهت توسعه زیرساخت‌های گردشگری و آرایش فضایی منطقه از آن به‌عنوان زیربنای توسعه گردشگری بهره‌گیری نمود. مدیریت و برنامه‌ریزی صحیح در

جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از سرمایه‌گذاران، در توسعه زیرساخت‌های این صنعت، یکی از مهم‌ترین فعالیت‌ها در توسعه صنعت گردشگری محسوب می‌شود. امروزه گسترش صنعت گردشگری به میزان زیادی به این فعالیت وابسته است، به‌طوری‌که توسعه این صنعت به نوع مدیریت و چگونگی استفاده از منابع و امکانات موجود و کیفیت بهره‌برداری بستگی دارد، همین مقوله گردشگری را به یک صنعت پویا در دنیای امروز تبدیل نموده است.

هفده ساله در دهه‌های اخیر، برخی متولیان برنامه‌ریزی و مدیران استانی، به این بخش عظیم اقتصادی مبتنی بر اصول توسعه پایدار، صنعت پاک و اشتغال‌زا و به اصطلاح کاربر و رود دایره کمتر توجه نموده و بیشتر به دنبال صنایع سرمایه‌بر، پرهزینه، دیربازده و آلوده‌کننده آنها در این سال‌ها، تمام توان و انرژی خود را بر ایجاد و توسعه صنایع سرمایه‌بر و ناسازگار با محیط زیست استان چون پالایشگاه، پتروشیمی، فولادسازی و غیره متمرکز نموده و هر قدر بیشتر تلاش کرده‌اند، کمتر موفق شده‌اند. زیرا به اصل مزیت نسبی در دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی توجه کمتری داشته و از محدودیت‌های استان در صنایع مرز-باز و توانمندی‌ها و مزیت‌های نسبی در بخش گردشگری غافل مانده‌اند. بنابراین اینجانب با قاطعیت، به همه این عزیزان و برنامه‌ریزان استان که در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری توسعه استان نقش مؤثر و جهت‌گرایانه دارند، تأکید می‌کنم، اشتباهات گذشته را تکرار نکنند و با استمرار صنایع فوق‌الذکر به علت مشکلات و پیامدهایی که دارند، نمی‌توان معضلات اقتصاد استان لرستان را حل نمود. تنها صنعتی که می‌تواند از عهده این مهم برآید صنعت گردشگری است. از این‌رو مسئولان استان، باید تمام توان خود را در جهت جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از سرمایه‌گذاران و تسریع در انجام امور اداری و اجرایی به‌کار گیرند و برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری و بهره‌برداری مطلوب از جاذبه‌های گردشگری در استان لرستان، به‌عنوان عاملی حیاتی در توسعه این صنعت، به‌عنوان محور توسعه در استان اقدامات اساسی انجام دهند. همه لرستانی‌ها چه آنهایی که همچنان در این استان زندگی می‌کنند و چه آنهایی که از شهر و دیار خود مهاجرت کرده‌اند و همچنان تعلق

خاطر و علاقه به این سامان دارند، می‌بایست با همدلی، همفکری و همگامی، در راستای دستیابی به اهداف توسعه پایدار این دیار بکوشند. نگارنده امیدوار است، نخبگان، کارشناسان و نویسندگان باذوق و فرهیخته استان در جهت شناسایی هرچه بیشتر و تحلیل تاریخی منطقه و معرفی ارزش‌های فرهنگی منطقه اهتمام ورزیده و دین خود را به زادگاهشان ادا نمایند. بدیهی است آنچه استان لرستان، برای تبدیل شدن به یک قطب گردشگری نیاز دارد، فقط دادن شعارهای زیبایی نیست که بعضی از مسئولان هر چند گاه یکبار بیان می‌کنند. این امر، برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت پویا برای پیگیری و اجرای دقیق برنامه با همکاری سازمان‌های دولتی مسئول، و در رأس آنها استانداری و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، نهادهای مدنی فعال به امور گردشگری، زیست محیطی و فرهنگی، همراه با شورایی نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی، شوراهای اسلامی استان، شهرستان‌ها، روستاها، شهرستان‌ها و شهرداران شهرها را نیاز دارد. در آن صورت، با توجه به ملاحظات زیر، محلی، ویژه مسائل اکولوژی در امر توسعه صنعت گردشگری، می‌توان ضمن حفظ آثار و منابع طبیعی، حرکتی مثبت و سازنده در این راستا به وجود آورد.

از این رو، در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار استان و به‌ویژه توسعه صنعت گردشگری، بررسی توانایی‌ها و قابلیت‌های طبیعی، اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی به‌منظور استقرار فعالیت‌ها در آنها، ازجمله موارد بسیار مهم در امر برنامه‌ریزی منطقه‌ای به شمار می‌رود. بنابراین به وضوح می‌توان گفت، برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار استان، باید نگاهی فراگیر به توسعه و برنامه‌ریزی در سطح محلی و منطقه‌ای داشته باشیم. در این راستا، این نوشتار با همین هدف، یعنی ضرورت شناخت وضع موجود و تعیین چالش‌ها، مشکلات و معضلات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... و توانایی‌ها، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی، تولیدی، اجتماعی، فرهنگی به رشته تحریر در آمده است. پتانسیل‌های گردشگری از سرمایه‌های منحصر به فرد هر منطقه به‌شمار می‌رود که شناسایی، طبقه‌بندی و برنامه‌ریزی آن، جهت توسعه گردشگری حائز اهمیت است. با توجه به پیشینه تاریخی و فرهنگی، استان لرستان می‌بایست، به‌طور جدی در

عرصه گردشگری در کشور حضور فعالی داشته باشد، تا بتواند جلوه اصلی خود را این زمینه اثبات نماید. به رغم اینکه این استان دارای پتانسیل‌ها و ظرفیت بالای سرمایه‌گذاری در زمینه صنعت گردشگری است، لکن تاکنون از این پتانسیل‌ها استفاده چندانی صورت نگرفته است. برنامه‌ریزی مدیریتی دقیق و کاربردی بر اساس این رویکردها، نیازمند به همکاری نخبگان علمی، کارشناسان و فعالان صنعت گردشگری، مدیریت علمی و انجام مطالعات و بررسی‌های کارشناسانه دارد.

از آنجا که در صنعت گردشگری بازاریابی خدمات گردشگری و معرفی جاذبه‌های گردشگری اهمیت بسیاری دارد، بنابراین معرفی و شناساندن جاذبه‌های گردشگری به گردشگران و دستاورد آنان طراحان و تدوین برنامه‌ها و مجریان گردشگری از جمله، آژانس‌های گردشگری، هرکدام از آن‌ها که خدمات گردشگری را ارائه می‌کنند، بسیار ضروری است و در جذب گردشگران و سرمایه‌گذاران صنعت گردشگری، مهم‌ترین نقش را ایفا می‌نماید. به همین منظور برای اسناده از راهکارها و ابزارهای بازاریابی گردشگری از جمله بازاریابی الکترونیکی، تورهای مجازی، نصب تابلوهای اطلاع‌رسانی در طول جاده‌های کشور، برگزاری جشنواره‌هایی با موضوع خاص اقتصادی، فرهنگی و هنری در منطقه، برگزاری یادمان‌ها و آیین‌های ملی و مذهبی، ایجاد ارتباط با سازمان‌ها و مراکز داخلی و بین‌المللی گردشگری و شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی جهانگردی و برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی - ورزشی و ... جایز است. کتاب مرجع جاذبه‌های گردشگری استان لرستان، به شکل یک مجموعه اطلاعات کاربردی از جاذبه‌های گردشگری، برای استفاده گردشگران و سرمایه‌گذاران گردشگری، حساسیت اساسی می‌شود و همین احساس نیاز، موجب تلاش اینجانب برای تهیه این کتاب گردید. در این اثر ضمن بررسی مفاهیم گردشگری و گردشگری پایدار، اثرات و پیامدهای گردشگری بر توسعه پایدار استان لرستان، سعی شده است، ضمن شناسایی و طبقه‌بندی توان‌های گردشگری استان، با تأکید بر ضرورت برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت مطلوب و کارآمد، به‌منظور توسعه صنعت گردشگری در راستای دستیابی به توسعه پایدار این استان، راهبردهای همه‌جانبه، راهکارها و برنامه‌های پیشنهادی در بخش‌های مختلف ارائه شود.